

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปการวิจัย รวมทั้งอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร และครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศทั้งหมด 399 คน โดยกลุ่มผู้บริหารมีจำนวน 133 คน และกลุ่มครูอนุบาลมีจำนวน 266 คนได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย แบบตรวจสอบ (checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบบจัดอันดับ (ordered scale) และแบบปลายเปิด (open-ended) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบตรวจสอบ
  - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับงานนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาลใช้แบบ

เกณฑ์ประมาณค่า เกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานนิเทศฯใช้แบบตรวจสอบ และเกี่ยวกับ
กิจกรรมการนิเทศฯใช้แบบจัดอันดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการนิเทศภายใน
โรงเรียน สำหรับครูอนุบาล ใช้แบบ เกณฑ์ประมาณค่าและแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่ง
แบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยตัวเอง และใช้บริการทางไปรษณีย์ โดยส่งรวมกัน
ในซองเดียวกันทั้งผู้บริหารและครูอนุบาล ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งนี้ได้แนบจด
หมายที่ลงชื่อผู้วิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และได้รับความอนุเคราะห์จาก
กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการส่งหนังสือขอความร่วมมือใน
การทำการวิจัยไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และเพื่อความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบ
ถามในการส่งแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้แนบซองติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัย และได้อาศัยการ
ทวงถามไปอีกครั้งหนึ่งสำหรับโรงเรียนที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามคืน ปรากฏว่าผู้วิจัยได้รับแบบ
สอบถามคืนจำนวน 359 ชุด จากผู้บริหาร 107 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.00 และจากครูอนุบาล
จำนวน 252 ชุดคิดเป็นร้อยละ 95.00 เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 323 ชุด คิดเป็น
ร้อยละ 98.97

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับงานนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล วิเคราะห์โดย
การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานนิเทศ
วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ วิเคราะห์
โดยการหาค่าน้ำหนักคะแนน แล้วจัดอันดับความสำคัญ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับ
ครูอนุบาล วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูล
ในส่วนที่เป็นแบบปลายเปิดวิเคราะห์โดยการรวบรวมความคิดเห็นจัดระเบียบ
เรียบเรียงลำดับความถี่

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น ของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง

2 กลุ่ม วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test)

การคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ คำนวณโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ของศูนย์บริการคอมพิวเตอร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spssx

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง โดยกลุ่มผู้บริหารคิดเป็นร้อยละ 93.00 และ
กลุ่มครูอนุบาลคิดเป็นร้อยละ 99.00

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มผู้บริหารอายุระหว่าง 51 - 60 ปีมีมากที่สุดคือร้อยละ
39.00 ส่วนกลุ่มครูอนุบาลมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปีมีมากที่สุดคือร้อยละ 42.00

อายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่
ระหว่าง 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.00 ส่วนกลุ่มของครูอนุบาลมีอายุราชการอยู่ระหว่าง
11 - 15 ปีเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 30.00

วุฒิทางการศึกษา กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกอื่น ๆ
ร้อยละ 72.00 ส่วนครูอนุบาลก็เช่นเดียวกันส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอก
อื่น ๆ ร้อยละ 38.00

ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล

ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอนุบาลเกี่ยวกับงานนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครู
อนุบาล ปรากฏว่าความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วยเป็นส่วนมาก
กล่าวคือ งานด้านหลักสูตรนั้น มีความเห็นสอดคล้องกันในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 งาน และ
สอดคล้องกันในระดับเห็นด้วย 1 งาน อีก 1 งานมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน คือผู้บริหารมี

ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ครูอนุบาลมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นโดยใช้ค่าที (t-test) ปรากฏว่าความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้านพัฒนาบุคลากร (ครูอนุบาล) ปรากฏว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่สอดคล้องกันในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วย มี 2 งานที่ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญคือ งานปฐมนิเทศครูใหม่ และงานให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แนวการจัดประสบการณ์ (หลักสูตร) และแผนการจัดประสบการณ์ (แผนการสอน)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้านบริการ อำนวยความสะดวกและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ปรากฏว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอนุบาลส่วนใหญ่สอดคล้องกันในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีงานเดียวเท่านั้นที่ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คืองานรวบรวมสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าทางวิชาการ เพื่อให้ครูได้ค้นคว้าด้วยตัวเอง ผู้บริหารมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนครูอนุบาลมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย

งานด้านการประเมินผล ปรากฏว่าผู้บริหารและครูอนุบาลมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนครูอนุบาลมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ได้แก่งานการให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล เด็ก และศึกษาเด็ก เป็นรายบุคคล และงานการติดตามผล ประเมินผล และวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของครูอนุบาล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล

งานด้านหลักสูตร ปรากฏว่าผู้บริหารและครูอนุบาลมีความคิดเห็นที่ ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ และผู้ช่วย ฯ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายอนุบาล และคณะครูอนุบาล

งานด้านพัฒนาบุคลากร (ครูอนุบาล) ปรากฏว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอนุบาลเห็นว่าผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ผู้ช่วย ฯ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายอนุบาล คณะครูอนุบาล และผู้เชี่ยวชาญ

งานด้านบริการ อำนวยความสะดวก และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ปรากฏว่าผู้บริหาร และครูอนุบาลมีความคิดเห็นที่ ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ผู้

ช่วย ฯ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายอนุบาล และคณะครูอนุบาล

งานด้านประเมินผล ปรากฏว่าผู้บริหารและครูอนุบาลมีความเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ผู้ช่วย ฯ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายอนุบาล และคณะครูอนุบาล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมาะสมกับงานนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับครูอนุบาล

งานต้นเนหลักสูตร ปรากฏว่าผู้บริหารและครูอนุบาลมีความเห็นว่า กิจกรรมหลักได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ การประชุมปรึกษาหารือ การปฏิบัติจริง การเชิญวิทยากรมาสาธิต การสังเกต และการสัมภาษณ์ครู ส่วนกิจกรรมรองได้แก่ การประชุมปรึกษาหารือ การให้การอบรม การประชุมปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย การเชิญวิทยากรมาสาธิต การใช้เอกสารให้ความรู้ การปฏิบัติจริง การสัมภาษณ์ครู การทดลองปฏิบัติการ และการสาธิต

งานด้านบุคลากร(ครูอนุบาล) ปรากฏว่าผู้บริหารและครูอนุบาลมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมหลักได้แก่ การให้คำแนะนำ การจัดอบรม การสอบถามความสมัครใจ การเยี่ยมชั้นเรียน การจัดทัศนศึกษา การปฏิบัติจริง การจัดนิทรรศการ การประชุมระดมสมอง และกิจกรรมรองได้แก่ การจัดอบรม การประชุมกลุ่มย่อย การสาธิตวิธีสอน การประชุมปฏิบัติการ การประชุมปรึกษาหารือ ผู้บริหารตัดสินใจเอง การดำเนินการในรูปคณะกรรมการ การจัดทัศนศึกษา การเยี่ยมชั้นเรียน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การใช้ภาพยนตร์ โทรทัศน์ การจัดนิทรรศการ การให้คำแนะนำ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการประชุมระดมสมอง

งานด้านบริการ อำนวยความสะดวก และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ปรากฏว่าผู้บริหารและครูอนุบาล มีความคิดเห็นว่ากิจกรรมหลักได้แก่ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การประชุมปรึกษาหารือ และผู้บริหารจัดหาให้ ส่วนกิจกรรมรองได้แก่ การดำเนินการในรูปคณะกรรมการ การร่วมมือกันจัดหา การประชุมปรึกษาหารือ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การประสานงานร่วมมือกันทำงาน หัวหน้าฝ่ายอนุบาลรับผิดชอบ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของโรงเรียนดำเนินการ

งานด้านการประเมินผล ปรากฏว่าผู้บริหารและครูอนุบาล มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมหลักได้แก่ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การประชุมปฏิบัติการ และการเยี่ยมชั้นเรียน กิจกรรมรองได้แก่ การประชุมกลุ่มย่อย การจัดอบรม การใช้เอกสารให้ความรู้ การดำเนินการในรูปคณะ

กรรมการ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และการสังเกต

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการนิเทศภายในโรงเรียน
สำหรับครูอนุบาล

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอนุบาล เกี่ยวกับปัญหาในการนิเทศภายในโรงเรียน
สำหรับครูอนุบาลนั้น ปรากฏว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่สอดคล้องกันในระดับเห็นด้วย มีบางปัญหา
ที่ความคิดเห็นแตกต่างกันในระดับเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย เช่น ปัญหาผู้บริหารไม่เห็นความจำเป็น
ที่จะจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารมีความเห็นในระดับไม่เห็นด้วย ส่วนครูอนุบาลมีความ
ความเห็นในระดับเห็นด้วย เป็นต้น

ส่วนปัญหาและข้อ เสนอแนะที่ผู้บริหาร และครูอนุบาลตอบในส่วนของแบบสอบถามปลาย
เปิด สรุปได้ 4 ข้อใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. ปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการนิเทศภายในโรงเรียน
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการนิเทศฝ่ายอนุบาล ขาดการสนับสนุนงานด้าน
อนุบาล
2. ปัญหาด้านครูอนุบาล ครูอนุบาลต้องรับผิดชอบเด็กในชั้นมากเกินไป ครูขาดความ
กระตือรือร้น ครูไม่ให้ความร่วมมือ ครูไม่เข้าใจการนิเทศจึงเกิดการต่อต้าน และไม่ยอมรับ
3. ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของ สปจ. ที่เน้นการประถมศึกษามากกว่า
การอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล และปัญหาการโอนย้ายครู ทำให้ทางโรงเรียนไม่ได้รับครูที่
มีวุฒิทางการศึกษาด้านอนุบาล ทำให้เกิดการขาดแคลนครูสอนอนุบาล
4. ปัญหาด้านผู้บริหาร ผู้บริหารมีงานมากทั้งงานในโรงเรียนของตนเอง และงาน
ของกลุ่มโรงเรียน ผู้ช่วย ๆ ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่เน้นทางด้านประถมศึกษา เพราะมีชั้นประถม
มากกว่าชั้นอนุบาล และขาดความรู้ทางด้านอนุบาล ส่วนหัวหน้าฝ่ายอนุบาลนั้นต้อง เป็นครูประจำ
ชั้นด้วย จึงไม่มีเวลาไปนิเทศเพื่อนครู

หากพิจารณาโดยรวมแล้วสรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูอนุบาลมีความคิดเห็นไม่แตก
ต่างกันเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล และส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนิเทศ
ภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาพบว่าวุฒิทางการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีวิชาเอกอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก เอกการอนุบาลศึกษา ทั้งกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มครูอนุบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของผู้บริหารที่มีจำนวนมากถึงร้อยละ 72.00 เป็นที่น่าสังเกตว่าในการกำหนดระเบียบในการเลื่อนและแต่งตั้งหัวหน้าสถานศึกษาในการประชุมครั้งที่ 8/2525 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2525 นั้น ได้ระบุถึงการแต่งตั้งหัวหน้าสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนอนุบาลไว้บางตอนที่สำคัญว่า ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่าง เพื่อการวิจัยค้นคว้า จะต้องมิหัวหน้าสถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เป็นพิเศษนอกเหนือจากจะมีคุณสมบัติตามที่ ก.ค. กำหนดแล้ว จะต้องมิวุฒิทางการศึกษาด้านอนุบาลศึกษา หรือเคยผ่านการฝึกอบรมทางด้านอนุบาลศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติรับรองมาแล้ว และมี หรือเคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอนุบาลของรัฐมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : 47) จึงเป็นไปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล แม้ว่า จะจบการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกการศึกษาอื่น ๆ ก็ตาม แต่ต้องมีความรู้ทางด้านอนุบาลมาบ้างแล้วตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบการแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลดังกล่าว

ส่วนในกลุ่มของครูอนุบาลนั้น เมื่อพิจารณาจากวุฒิทางการศึกษาทั้งหมดแล้ว จำแนกได้ว่าครูอนุบาลมีวุฒิทางการศึกษาทางการอนุบาลศึกษาในระดับปริญญาตรี และระดับอื่น ๆ นั้น มีเพียงร้อยละ 43.00 แต่มีผู้มิวุฒิทางการศึกษาวิชาเอกอื่น ๆ ในระดับปริญญาตรีและระดับอื่น ๆ ร้อยละ 57.00 ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่า ครูอนุบาลที่ไม่ได้ผ่านการศึกษาด้านอนุบาลจะสามารถดำเนินการสอนชั้นอนุบาลได้อย่างไรถ้าไม่ได้รับการนิเทศ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าครูอนุบาลส่วนใหญ่มีอายุราชการมากกว่า 11 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 53.00 จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจให้เห็นถึงความสำคัญที่จะต้องมีการนิเทศครูอนุบาล เพราะจากการที่ครูปฏิบัติการสอนมาเป็นเวลาหลายปี เช่นนี้ อาจทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในวิทยาการ การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังเช่นผลการวิจัยของ ชุตินา ลวสุตานนท์ เรื่อง "การศึกษาสมรรถภาพของครูอนุบาล" พบว่า ครูอนุบาลโดยเฉลี่ยมีสมรรถภาพทางด้านทักษะน้อย (ชุตินา ลวสุตานนท์ 2525 : 116)

อนึ่งในระเบียบแนวทางการจัดโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ระบุไว้ว่า ครูที่สอนระดับอนุบาลศึกษาควรมีวุฒิทางการศึกษาอย่างน้อย ป.กศ.สูง วิชาเอกอนุบาล(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : 21) ซึ่งถ้าโรงเรียนอนุบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงระเบียบข้อนี้และถือปฏิบัติตามแล้ว ปัญหาการขาดแคลนครูอนุบาลตามที่ปรากฏในผลการวิจัยนี้ในส่วนที่เรียบเรียงจากแบบสอบถามปลายเปิดนั้นจะไม่เกิดขึ้น

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล เมื่อพิจารณาโดยรวมจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอนุบาลสอดคล้องกัน เป็นส่วนมากในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยกับงานนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาลแม้บางข้อจะแตกต่างกันในระดับความคิดเห็น คือแตกต่างกันระหว่างเห็นด้วยอย่างยิ่งกับเห็นด้วยด้วยเท่านั้น ไม่มีงานใดเลยที่ทั้งสองกลุ่มไม่เห็นด้วย จึงพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูอนุบาลเห็นด้วยกับการที่มีการนิเทศเกิดขึ้นภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่า งานสารัตถ์ งานนิเทศ ช่วยเหลือ แนะนำเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนการประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 37) นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าแนวทางนี้ที่ทางโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาลหรือในโรงเรียนที่มีการนิเทศอยู่บ้างแล้วจะหาทางพัฒนารูปแบบของการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ทางโรงเรียนยังต้องการความพร้อมอีกหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลากรในการนิเทศซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ และมีความรู้ทางด้านการอนุบาลศึกษา

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน พบว่างานนิเทศส่วนใหญ่ผู้บริหารและครูอนุบาล มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าบุคลากรส่วนใหญ่คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วย ๗ ฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าฝ่ายอนุบาล รวมทั้งคณะครูอนุบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าครูอนุบาลและผู้บริหารยอมรับซึ่งกันและกันในการทำการนิเทศมากกว่าการที่จะระบุถึงผู้เชี่ยวชาญซึ่งมี 2 งานเท่านั้นที่ระบุถึงผู้เชี่ยวชาญ (จากงานนิเทศทั้งหมด 20 งาน) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ อาคม จันทสุนทร ที่ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้นิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครูที่มีประสบการณ์ (อาคม จันทสุนทร 2527 : 1) และผลการวิจัยของ เสาวภา เชาว์ชลากร เรื่อง "การจัด

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกองการมัธยมศึกษา" พบว่า ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนคือ หัวหน้าสถานศึกษา ผู้ช่วย ๓ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา ดังนั้นการนิเทศภายในโรงเรียนน่าจะประสบผลสำเร็จ เป็นอย่างดีและปัญหาการไม่ยอมรับบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานนิเทศจะหมดไป เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในข้อนี้ หนึ่งประสิทธิผลของการนิเทศย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศด้วย

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ ที่เหมาะสมกับงานนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล ปรากฏว่ากิจกรรมการนิเทศตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอนุบาลสอดคล้องกัน เป็นส่วนมาก ในส่วนของกิจกรรมหลักซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการนิเทศ (ความคิดเห็นตรงกัน 13 งาน จาก 20 งาน) แสดงถึงความสอดคล้องกันในการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับการนิเทศภายในโรงเรียน สิ่งนี้จะสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันได้ เมื่อความคิดเห็นตรงกัน เช่นนี้ เพราะกิจกรรมการนิเทศนับ เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่จะช่วยทำงานนิเทศบรรลุเป้าหมายได้ หนึ่งการร่วมมือกันก็จะ เป็นปัจจัยสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน เมื่อผู้บริหารและครูอนุบาลมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ในการเลือกกิจกรรมการนิเทศ ความร่วมมือก็จะเกิดขึ้น และส่งผลให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาลบรรลุตามเป้าหมายได้ ถ้ามีการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังพบว่า กิจกรรมการนิเทศตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอนุบาล ในการวิจัยครั้งนี้ กิจกรรมการนิเทศส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่จัดได้ง่าย ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก แม้ว่าบางกิจกรรมจะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นพิเศษอยู่บ้าง เช่น การสาธิตในบางเรื่อง ทางโรงเรียนก็สามารถจัดหาผู้เชี่ยวชาญพิเศษได้จากกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือจากหน่วยงานและสถานศึกษาอื่น ๆ มาสนับสนุนได้ และทั้งนี้ผู้นิเทศยังสามารถเลี่ยงกิจกรรมการนิเทศที่สิ้นเปลือง หรือดำเนินการยากมาใช้ในการนิเทศรองและกิจกรรมเสริมในแต่ละงาน ซึ่งสามารถทำให้ประสิทธิภาพของการนิเทศได้ผลใกล้เคียงกับกิจกรรมหลักแทนได้ สำหรับกิจกรรมการนิเทศนี้ น้อมศรี เดช ได้เสนอไว้ในผลการวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา" ตามโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นโครงการร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า การพบปะสนทนาระหว่างผู้นิเทศกับครูที่สอนชั้นเด็กเล็ก เป็นกิจกรรมการนิเทศที่มีประโยชน์มากที่สุดสำหรับครู และกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ซึ่งได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การ

สังเกตการสอน การปรึกษาหารือกับบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน การประชุมครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชุมเชิงปฏิบัติการที่จังหวัด เกี่ยวกับการปรับแผนการสอน และสื่อการสอน การประชุมพิจารณาคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 88)

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุนบาลนั้น ผู้บริหารและครูอนุนบาลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับเห็นด้วยว่าเป็นปัญหาในการนิเทศหลายข้อดังนี้คือ ปัญหาของครูอนุนบาลส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศอย่างแท้จริง ผู้วิจัยเองก็เห็นว่าปัญหานี้น่าจะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศการศึกษายังไม่ค่อยแพร่หลายในโรงเรียนอนุนบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับครูอนุนบาล แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าน่าจะมีการแก้ไขได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ หรือการทดลองปฏิบัติการนิเทศจริง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (learning by doing) ก็อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการนิเทศที่ถูกต้อง และปัญหาครูอนุนบาลยังไม่ค่อยเชื่อถือ หรือศรัทธาในตัวผู้นิเทศภายในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาที่ต่อเนื่องกัน และน่าจะเกิดเป็นปัญหาขึ้นได้ถ้าปัญหาแรกเกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นที่ว่าถ้ามีการทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศแก่ทุกฝ่าย คือทั้งบุคลากรผู้ปฏิบัติงานนิเทศ และฝ่ายอนุนบาลแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะหมดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศการศึกษามีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนมาก เนื่องจากเป็นภารกิจที่จะต้องเกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยการพัฒนาบุคคลเพื่อความผาสุกของมนุษย์โดยส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 10)

ปัญหาที่ทางโรงเรียนมีการติดตาม และประเมินผลโครงการนิเทศภายในโรงเรียนน้อยเกินไปนั้น เมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอน ปัญหานี้จะหมดไป เพราะการประเมินผลโครงการนับ เป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานตามโครงการ ถ้าไม่มีการประเมินผลก็จะไม่สามารถทราบได้ว่า งานบรรลุผลหรือไม่ การประเมินผลโครงการนิเทศเป็นงานขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ว่าได้ผลสมตามความมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ มิฉะนั้นที่ยังขาดตกบกพร่องซึ่งจะต้องทำการแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป (ชารี มณีศรี 2523 : 205)

ปัญหาบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน ไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติงานด้านการนิเทศ เพราะมีงานล้นมือ และปัญหาโรงเรียนขาดงบประมาณ ขาดเครื่องมือ เครื่องใช้

ในการจัดกิจกรรมการนิเทศ ปัญหาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชา ลิกขปัญญา ซึ่งทำการวิจัย เรื่อง "การปฏิบัติจริงในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ" พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ โรงเรียนขาดงบประมาณ ขาดอุปกรณ์การสอน ผู้บริหารระดับสูง ไม่ให้ความสนใจ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียน ครูขาดความกระตือรือร้น ในการที่จะปรับปรุงวิชาชีพของตน ผู้บริหารโรงเรียนมีงานด้านอื่นมาก จึงไม่มีเวลาปรับปรุงโรงเรียน และโรงเรียนขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาโดยเฉพาะ (ประชา ลิกขปัญญา 2524 : ล) ในส่วนของปัญหาเหล่านี้ผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะเป็นเพราะความไม่เข้าใจ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการนิเทศการศึกษาก็ได้จึงทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้น ถ้ามีการทำความเข้าใจ และสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการนิเทศ ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ และผู้ถูกนิเทศแล้ว การให้ความสำคัญสำคัญต่อการนิเทศก็จะมีมากขึ้นจนลดงานด้านอื่น ๆ ลง และการให้ความร่วมมือในการเลือกกิจกรรมดั่งที่กล่าวมาข้างต้นก็จะช่วยในการลดงบประมาณ หรืออุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการนิเทศได้ เพราะมีหลายกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้งบประมาณ หรืออุปกรณ์เลยแต่ก็มีประสิทธิภาพต่อการนิเทศ ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงานนิเทศและผู้รับการนิเทศจะตกลงกัน เลือกกิจกรรมที่สิ้นเปลืองน้อยที่สุดมาใช้ดำเนินการ

ปัญหาการวางแผนงานต่าง ๆ ในการนิเทศไม่ได้เกิดขึ้นจากการสำรวจความต้องการ และปัญหาต่าง ๆ ของครูอนุบาลนั้น ถ้ามีการดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนแล้ว ปัญหาข้อนี้จะเป็นขั้นตอนแรกก่อนทำการนิเทศ

ส่วนปัญหาในส่วนของแบบสอบถามปลายเปิดนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นประเด็นที่สำคัญ คือ ปัญหาครูอนุบาลมีเด็กในชั้นเรียนมากเกินไป ปัญหานี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะจากการศึกษาระเบียบแนวการจัดโรงเรียนอนุบาลแล้ว พบว่าระเบียบได้ระบุชัดเจนไว้ว่า การจัดชั้นอนุบาลถืออัตราเฉลี่ยครู 1 คน ต่อนักเรียน 25 คน และห้องเรียนห้องหนึ่งควรมีเด็ก 20 - 25 คน ถ้าเด็กเกิน 30 คน ต้องมีพี่เลี้ยงเด็กเพิ่มอีก 1 คน เพื่อช่วยครูดูแลเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : 21) และอีกปัญหาหนึ่งก็คือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการไม่มีความรู้ด้านอนุบาลนั้น สามารถแก้ไขได้โดยทางโรงเรียนแต่งตั้งผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ 2 คน คือ มีทั้งฝ่ายประถมและฝ่ายอนุบาล ซึ่งระบุไว้ในคู่มือการบริหารโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525 : 12) ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ ไม่ปรากฏว่ามีโรงเรียนอนุบาลแห่งใดแต่งตั้งผู้ช่วยผู้บริหารวิชาการงาน

อนุบาลเลย มีการแต่งตั้งหัวหน้าฝ่ายอนุบาล (ซึ่งต้องสอนประจำชั้นด้วย) เป็นผู้ประสานงานฝ่ายอนุบาลแทน ซึ่งไม่เป็นการสนับสนุนงานด้านอนุบาล เท่าที่ควร แม้กระนั้นบางโรงเรียนยังไม่มีหัวหน้าฝ่ายอนุบาลด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอนุบาล เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาล ซึ่งผลการวิจัยทำให้เกิดข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปในเรื่องต่อไปนี้ คือ

การวิจัยครั้งนี้มุ่ง เน้นที่โรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเท่านั้น ในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษาที่สำคัญอีกหน่วยงานหนึ่งก็คือ สำนักงานการศึกษาเอกชน ซึ่งมีโรงเรียนอนุบาลของเอกชน อยู่ในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก จึงน่าจะมีการขยายขอบเขตของการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนด้วย